

Heengegaan

André Wynen (1923-2007)

Eeuwig in verzet

Als het leven van een gewone sterveling een kabbelend beekje is, dan moeten we bij André Wynen van een woeste bergrivier spreken. Hij was berucht als leider van het artsensyndicaat. In de Tweede Wereldoorlog was hij een verzetsstrijder die de kampen als bij wonder overleefde.

DOOR ERIK RASPOET

De door hem persoonlijk georchestreerde artsenstaking van april 1964 geldt als een van de hardste conflicten uit de sociale geschiedenis van ons land. Gedurende achttien dagen legde zowat 90 procent van de Belgische dokters en tandartsen het werk neer, als verzet tegen de geplande hervorming van de ziekten invaliditeitsverzekering door toenmalig PS-minister van Sociale Zaken Leburton. Volgens Wynen dreigde die op een nationalisering van de gezondheidszorg uit te draaien en stond de therapeutische vrijheid van de artsen op de helling.

Het ging hard tegen onzacht. De regering zag zich genoodzaakt legerartsen in te schakelen en dokters met een titel van reserveofficier op te eisen, een demarche waaraan sommigen zich onttrokken door over de Franse of Nederlandse grens te vluchten. De staking werd een triomf voor de morrende artsen, het gros van hun eisen werd ingewilligd in een compromis dat de naoorlogse relaties tussen artsen, ziekenfondsen en Riziv in een beslissende plooi legde.

Dokter Robert Van den Oever houdt zich zij de Christelijke Mutualiteit al dertig jaar bezig met dossiers zoals de financiering van ziekenhuisbedden. Bij heel wat onderhandelingen kreeg hij André Wynen als wade tegenstander, maar dat doet niets af aan zijn persoonlijke waardering voor de overleden artsenleider.

"Zijn visie op geneeskunde was compromisloos liberaal", zegt hij. "Bemoeienissen van de overheid of van ziekenfondsen waren des duivels. Medische registratie, erugbetalingsforfaits, opgelegde salariering, hij wilde er allemaal niets van weten. Een honorarium moest in zijn ogen vrij worden bepaald tussen arts en patiënt, in functie van de prestatie van de arts en van het draagvermogen van de patiënt.

Als onderhandelaar was hij erg intelligent en keihard, op het agressieve af. Hij maakte een norske indruk, ook al omdat hij

zo'n indrukwekkende stem had. Maar privé was hij heel anders. Erg aimabel, ook voor de mensen met wie hij even daarvoor aan de onderhandelingstafel ruzie had gemaakt."

Doorgedreven liberale visie

"Wynen had veel in zijn mars. Kijk maar naar de manier waarop hij vanuit zijn eigen ziekenhuis in Braine l'Alleud het failliete Edith Cavell heeft gered. Hij heeft alle artsen van Cavell verplicht een tijd lang 40 procent van hun inkomen af te staan om de put te delgen. Het is gelukt, Cavell is erbovenop gekomen. Geheel in lijn met de liberale visie hanteerde hij in zijn

Dokter Robert Van den Oever:
Hij was een idealist, een imposante redenaar en een erg intelligente onderhandelaar, keihard, op het agressieve af

ziekenhuizen onbeperkte toeslagen voor eenpersoonskamers.

"Toch was hij geen zakkenvuller. Wynen heeft zonder vergunning een CAD-scanner en MNR geïnstalleerd. Vergunning of geen vergunning, hij wilde de best mogelijke technologie voor zijn patiënten. Dat heeft hem miljoenen gekost, want als straf heeft het Riziv jarenlang de terugbetaling van zijn patiënten met 10 procent verminderd.

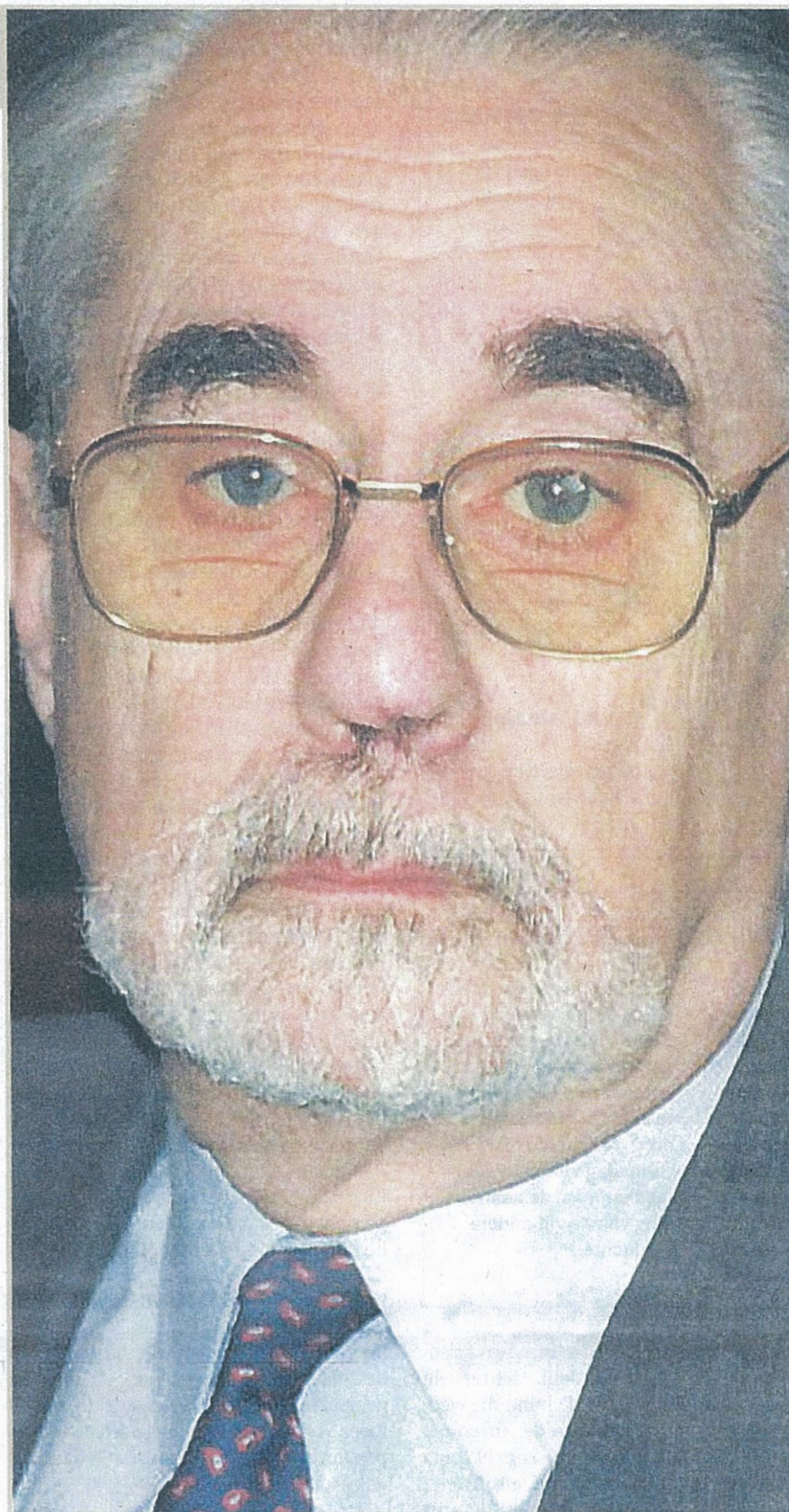

FOTO BELGA

■ André Wynen was leider van het artsensyndicaat en ex-verzetsstrijder. Dokter Yves Louis: 'Hij was allergisch voor machtsmisbruik. Daarom wantrouwde hij politiek en ideologie.'

Hij heeft altijd geweigerd dat verlies op zijn patiënten af te wentelen.

Kampnummer op borst getatoeëerd

"Hij was een idealist, zonder twijfel. Na de staatsgreep van Pinochet in Chili is hij op het vliegtuig gestapt om in Santiago de vrijlating van een aantal dokters te eisen. Het is hem nog gelukt ook. Wynen was een zeer indrukwekkende redenaar. Ik heb hem ooit meegemaakt op een vergadering over ziekenhuiscodering. Nu is dat al lang ingeburgerd. Ziekenhuizen worden gefinancierd in functie van het aantal patholo-

gieën die ze behandelen. Maar Wynen was woest, voor hem rook dat naar Big Brother. Hij is op tafel gesprongen en heeft zijn hemd opengescheurd om het kampnummer te laten zien dat op zijn borst was getatoeëerd. 'Ik heb al een cijfer', riep hij. 'Dat zal volstaan als codering!'"

Dat kampnummer was een erfenis uit de oorlog. Als tweedejaarsstudent medicijnen had Wynen zich aangesloten bij de Groupe G, een gewapende verzetsbeweging die in de schoot van de ULB ontstond. "De Groupe G werd ontmanteld door de Gestapo", vertelt dokter Yves Louis. "Ze hebben dokter Wynen zwaar gefolterd en

in het kamp van Breendonk opgesloten, later werd hij naar Buchenwald gedeporteerd. Onlangs heeft hij me het hele verhaal nog eens verteld. Hoe hij aan de dood wist te ontsnappen. Op een keer werd hij bij de officier geroepen. Ze hadden zijn dossier van de Gestapo in Brussel opgedoken. Dat moet een vergissing zijn, heeft hij toen instinctief gereageerd, dat is mijn dossier niet. Blijkbaar klonk hij erg overtuigend. De andere leden van Groupe G werden opgehangen, maar hem hebben ze laten gaan. Hij had ook geluk. Kort daarop was er een geallieerd bombardement. De barak waar zijn dossier lag, is in rook opgegaan. Na de bevrijding heeft hij twee jaar in een Zwitsers sanatorium gezeten. Tuberculose, opgelopen in Buchenwald."

Tomeloze vechtlust

Dokter Louis, een persoonlijke vriend en secretaris van de door Wynen gestichte Belgische Vereniging van Artsensyndicaten, heeft op de begrafenis een afscheidsrede gehouden. "Hij paarde een enorm charisma aan een tomeloze vechtlust", typeert hij de verscheiden artsenleider. "Het zou overdreven zijn die eigenschappen zonder meer aan zijn oorlogservaring toe te schrijven, hij is zo geboren. Maar het is een feit dat de oorlog en de kampen een zware stempel op zijn latere leven hebben gedrukt.

"Hij was allergisch voor machtsmisbruik en om die reden wantrouwde hij politiek en ideologie. Artsen, zo zei hij vaak, moeten hun vak in volle vrijheid kunnen uitoefenen. Wynen heeft het schrikbeeld van de nazi-artsen nooit uit zijn hoofd kunnen zetten. Hij sprak vaak over het beruchte T4-programma, een van de naziwetten uit 1933 op de verbetering van het Germaanse ras. Duitse artsen moesten meewerken aan een euthanasieplan. Mentaal gehandicapten, doven, zelfs oorlogsinvaliden moesten worden geëlimineerd. Dat is ook de reden waarom hij zich later tegen de legalisering van euthanasie heeft verzet. Hij was niet tegen vrijwillige levensbeëindiging op zich, wel tegen het in regels gieten daarvan. In zijn ogen primeerde de medische ethiek in alle omstandigheden boven de wet.

Hij bekeek dat ook in het licht van de vergrijzing. Wat als het generatieconflict uit de hand loopt? Dan zouden er bij de jongere generatie stemmen kunnen opgaan voor economische euthanasie. Met die problematiek bleef hij tot zijn laatste snik bezig."

Ook de opkomst van extreem rechts hield Wynen uit zijn slaap. Vorig jaar werd hij voorzitter van de Groupe Mémoire, een clubje verzetsstrijders die de herinnering aan het nazigevaar levend willen houden.

Nooit opgeven, en dat ondanks de beproevingen in zijn privéleven. Wynen was al vijftien jaar deels verlamd, door een val met de fiets. Zijn oudste dochter, fervent alpiniste, verongelukte vorig jaar op Mount Kenya. Twee weken geleden raakte Wynen opnieuw betrokken bij een verkeersongeval. Dat is hem zondag fataal geworden.